

Nytt fra Demensplan 2025

Innlandet demenskonferanse 2025

Per-Christian Wandås

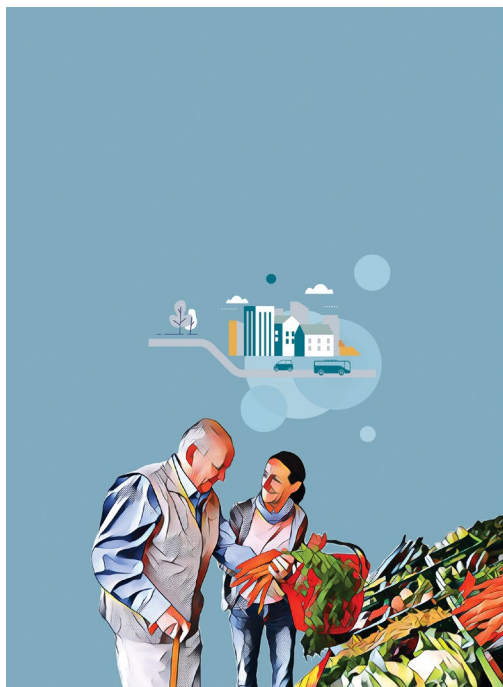
Hovedmålsetninger

1. Personer med demens og deres pårørende fanges opp til rett tid og sikres gode og tilpassede tjenester
2. Personer med demens og deres pårørende sikres medbestemmelse og deltakelse i et demensvennlig samfunn, slik at de kan leve aktive og meningsfulle liv med fysisk, sosial og kulturell aktivitet som er tilpasset den enkeltes interesser, ønsker og behov
3. Økt forskning og kunnskap om forebygging og behandling av demens

Demensplan 2025

Innsatsområder

Medbestemmelse
og deltakelse

Forebygging og
folkehelse

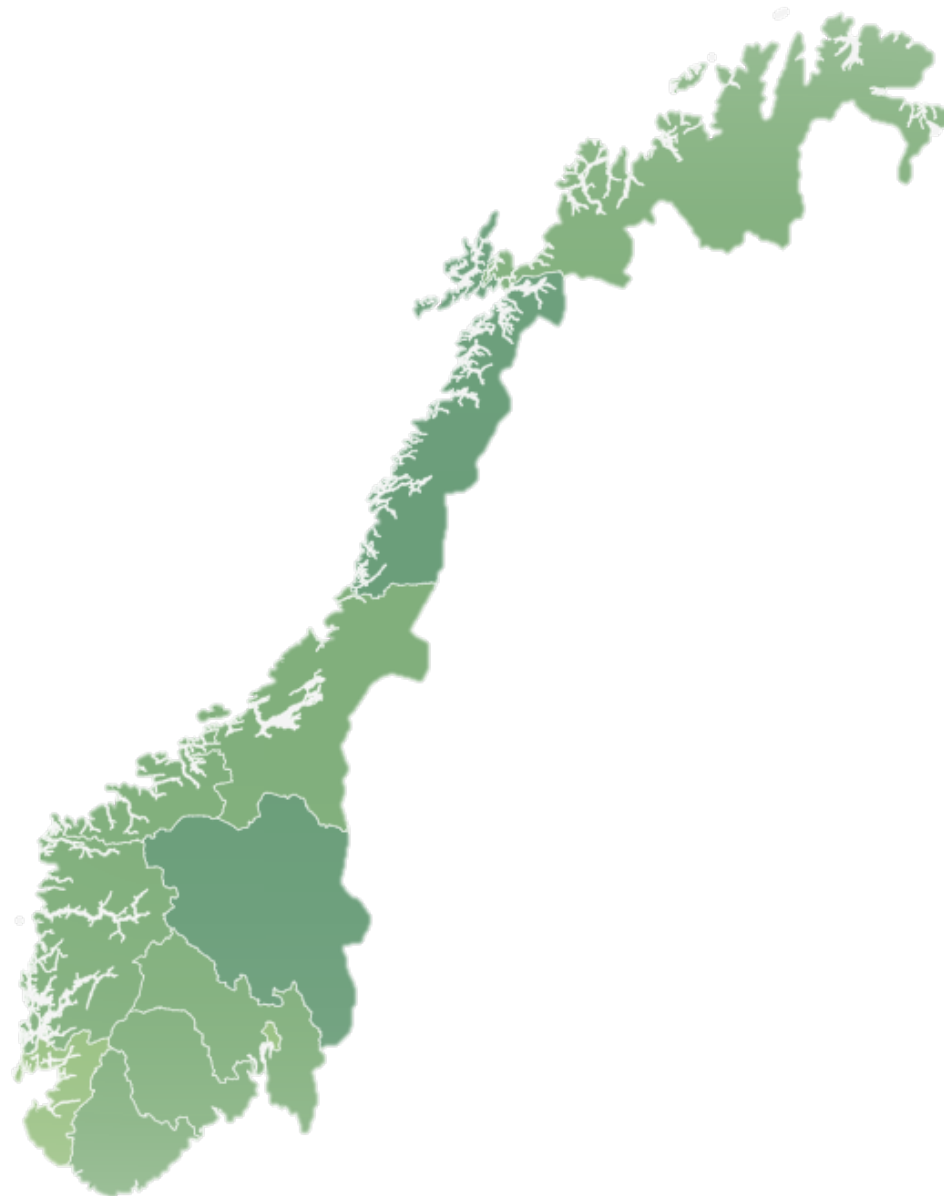
Gode og
sammenhengende
tjenester

Planlegging,
kompetanse og
kunnskapsutvikling

Situasjonsbilde nå

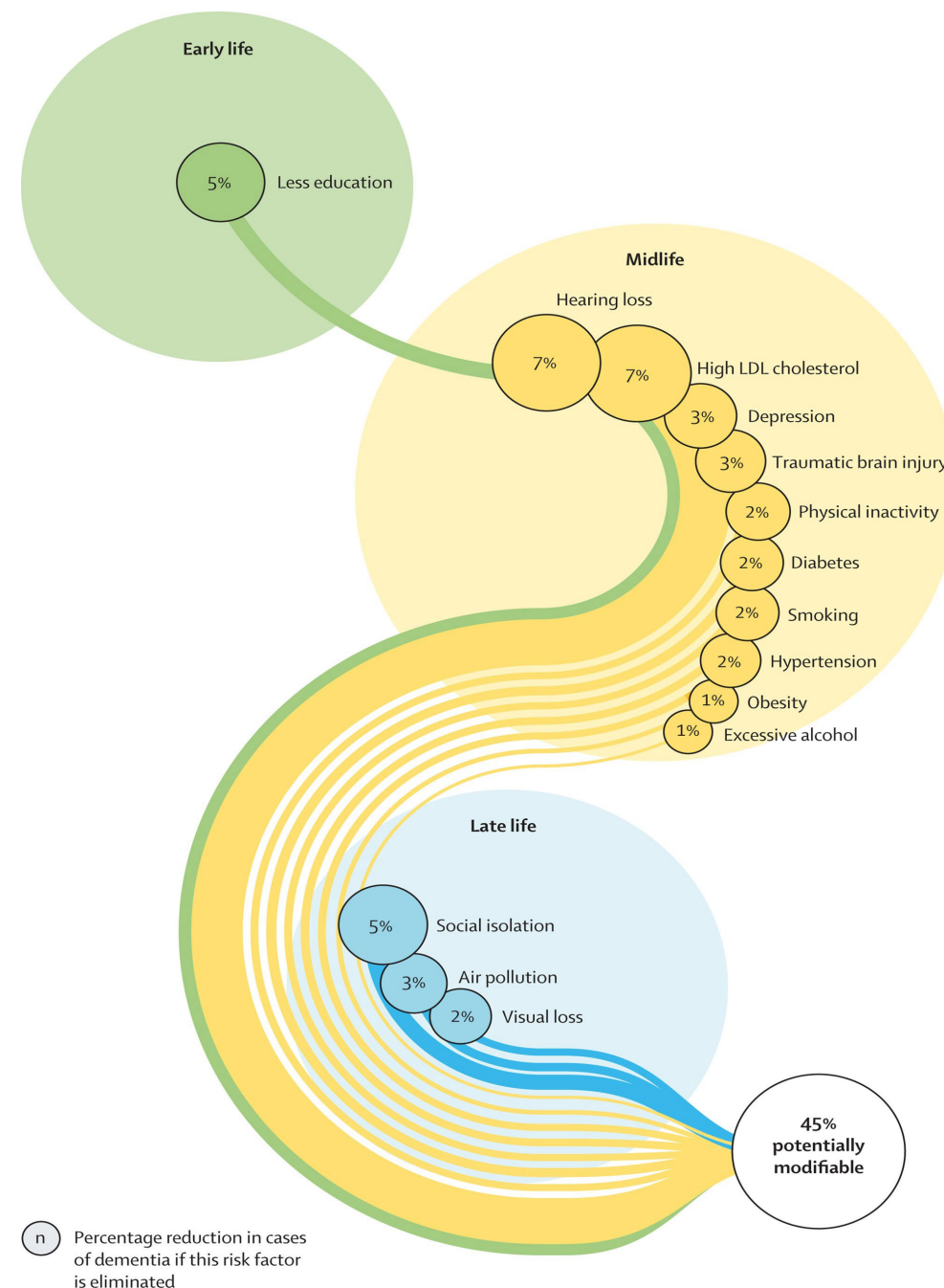
- Det blir langt flere personer med demens, og det øker raskere enn vi har trodd
- Tjenestene er ikke godt nok forberedt
- Det utvikles stadig nye metoder for diagnostisering og nye legemidler, som kan ha vesentlig betydning for tjenestene
- Det har kommet vesentlig ny kunnskap om mulighetene til å forebygge demens

Ny kunnskap om forebygging av demens

- Rapport: [Lancet commission on dementia prevention, intervention, and care 2024](#):
  - Peker på 14 potensielt modifiserbare risikofaktorer for demens: tidlig, midt og sent i livet
  - Kan forklare 45 % av demenstilfellene
- Obs kommunikasjon: Ikke underbygge stigma ved “selvpåført” sykdom

Snakk med legen din ved mistanke om demens

helsenorge.no/demens

Helsedirektoratet

Opplæring for helsepersonell

—

E-læring om basal demensutredning

Bygger på:

- Føringer i Nasjonal faglig retningslinje om demens
- Forskriftsfestede læringsmål for allmenntidmedisin
- Godkjent av Legeforeningen (6 t)
- Finnes i [Legeforeningens kurskatalog](#)
- Primært rettet mot allmennleger
- Er også tilgjengelig for andre, som hukommelsesteam
  - [Basal demensutredning for leger - Nasjonalt senter for aldring og helse](#)
- Syv moduler og en slutt-test

The screenshot shows a webpage from NHI.NO PRO. The breadcrumb trail reads: 'Annonsørinnhold > Annonsørinnhold fra Helsedirektoratet > DEMENS: Nytt e-læringskurs'. A purple bar indicates 'Annonsørartikkel' and 'Kun for helsepersonell'. The main headline is 'DEMENS: Nytt e-læringskurs skal gjøre fastleger tryggere på utredning'. The subtext states: 'En demensdiagnose er ofte inngangsporten til tilrettelagt hjelp og oppfølging fra kommunen. Et nytt e-læringskurs skal øke kompetansen hos fastleger og andre som arbeider med demensutredning.' Below the text is a photograph of Marte Kvittum Tangen, a woman with short blonde hair wearing a dark blue sleeveless top. A caption below the photo reads: 'Marte Kvittum Tangen, leder for Norsk forening for allmenntidmedisin, har vært sterkt involvert i utviklingen av kurset. Foto: Dagens Medisin'.

Verktøykasse demens

- Samler ulike verktøy for personsentrert omsorg og miljøbehandling, samt om forebygging og behandling av APSD
- Hvordan bruke og kombinere verktøyene?
- 3 e-læringer:
  - [Hva er demens?](#)
  - [Meningsfulle aktiviteter og miljøbehandling](#)
  - [Personsentrert omsorg, forebygging og behandling av APSD](#)

Verktøykasse demens

Her finner du en samlet oversikt over de mest relevante verktøyene for deg som jobber med demens innen helse- og omsorgstjenesten.

Verktøy til ulike deler av demensarbeidet

Utredning

Behandling og oppfølging

Å leve med demens

Pårørendearbeid

Flere verktøy

Fakta om demens og temaark

Skalaer og tester

Veiviserdemens.no

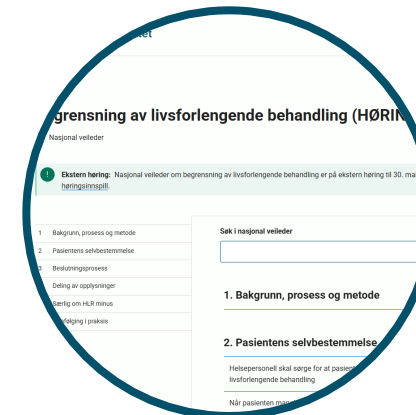

Demenskartet.no

E-læring om palliasjon og demens

- Palliasjon og demens for leger
- Palliasjon og demens for helse- og omsorgsarbeidere
- Nasjonale faglige råd om forhåndssamtaler og planlegging ved begrenset forventet levetid
- Nasjonal veileder om begrensnings av livsforlengende behandling (på høring)

Demensomsorgens ABC

- Er i tråd med føringer i Nasjonal faglig retningslinje om demens
- ABC-opplæringen «løfter bunnen»
- Kompetanse er en indikator på kvalitet i tjenestene
- «Blended learning» virker
- Systemperspektiv

Alle kurs

Helsejuss på 1-2-3...4

Helse- og omsorgspersonell og lovparagraf Dette kurset gir deg grunnleggende kunnskaper om helsejuss. Kurset handler om hvilke plikter helse- og omsorgspersonell har og hvilke rettigheter pasienter og pårørende har etter helselovgivningen. Du lærer også om samtykke og bruk av tvang.

Opplæring av pårørende

—

Pårørendestøtte demens

6 moduler/kapitler (i e-læring, hefte til nedlastning eller bestilling av bok)

1. Hva er demens?
  2. Pårørende – hva nå?
  3. Rettigheter og tilbud til pårørende
  4. Atferdsmessige og psykologiske symptomer ved demens
  5. Hverdagslivet
  6. Hva er viktig for deg?
- helsenorge.no/sykdom/demens er hovedformidlingskanal mot befolkningen

[Pårørendestøtte – demens - Nasjonalt senter for aldring og helse](#)

Planlegge tjenestene

—

Registrerte med demensdiagnose

- Over 116 000 med demenssykdom på landsbasis
- 62.386 personer identifisert med demensdiagnoser i NPR og/eller KPR (2023)
- Det betyr at rett over halvparten med demens har en registrert diagnose

Last ned

2025
Norge

Personer med demens

116573

2.12% av befolkningen

Velg årstall:

2020

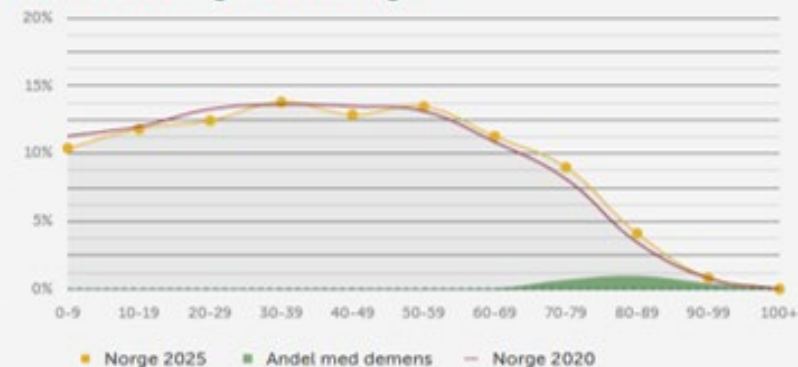
2025

2030

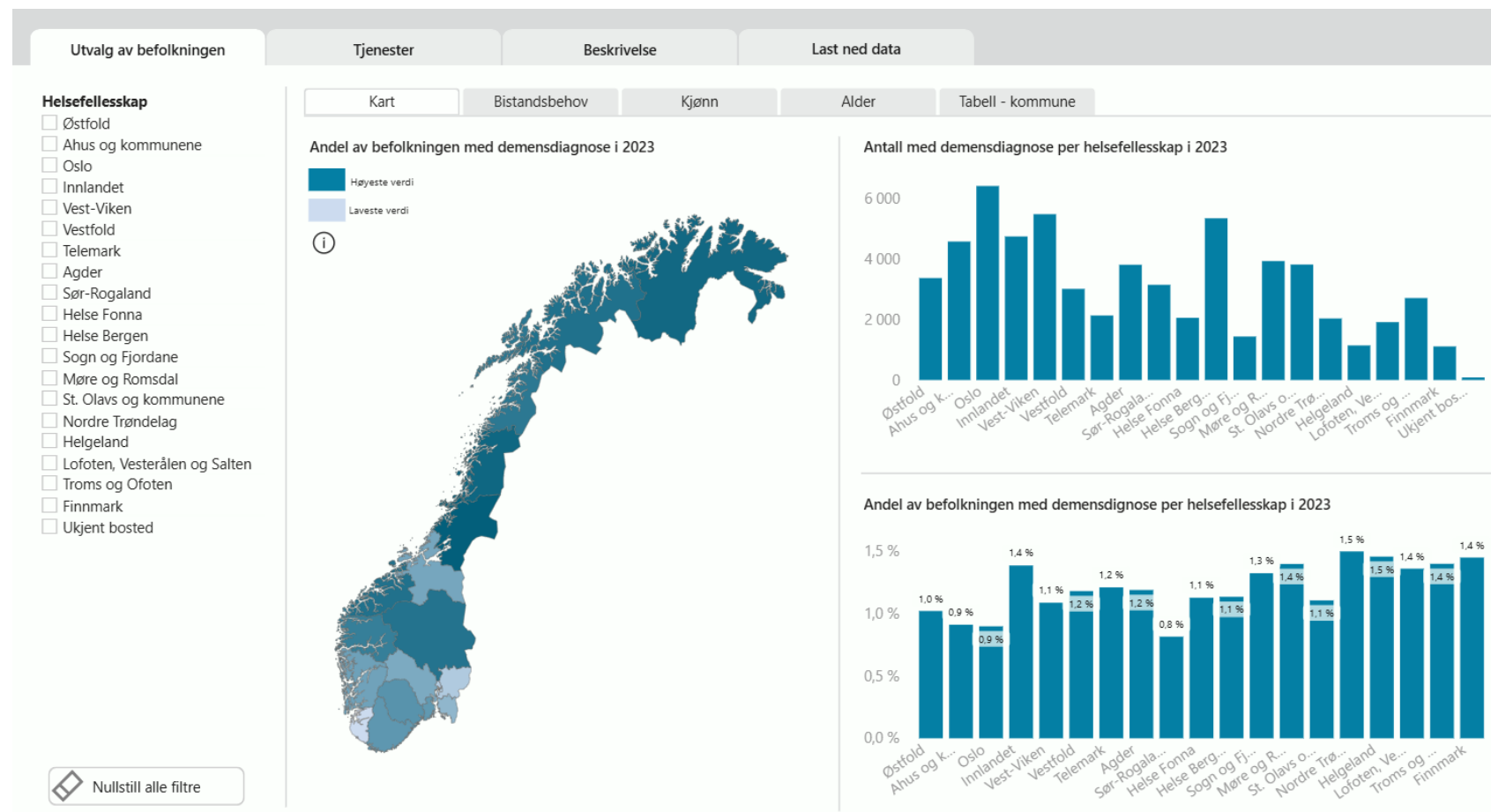
2040

2050

Aldersfordeling i befolkningen

Styringsinformasjon om personer med demens for kommunene

Nasjonal faglig retningslinje om demens

Lages av Hdir og finnes på [Helsedirektoratet.no](https://helsedirektoratet.no)

Omfatter:

- Utredning/diagnostisering av demens
- Medisins behandling
- Annen oppfølging av personer med demens og deres pårørende
- Normerende produkt – tjenestene må forholde seg til føringene
- Operasjonaliserer «rettslige standarder» mm, som forsvarlighetskravet
- Gir begrenset rom for praktiske tips og råd

Kontaktperson, koordinator og IP

- Anbefaler fast kontaktpunkt/-person i kommunen «fra start»
- Mange vil etter hvert ha rett til koordinator og evt. IP
- Nasjonal kartlegging av kommunenes tjenestetilbud 2022:
  - Halvparten tilbydde fast kontaktperson uavhengig av hjelpebehov
  - 56 % hadde rutiner for å tilby en individuell koordinator
  - 53 % hadde rutiner/ordninger for å tilby individuell plan
- Tall fra kommunalt pasient- og brukerregister:
  - 65 % av kommunene hadde tildelt koordinator til personer med demens, totalt 2529 personer
  - 54 % hadde personer med demens med individuell plan, totalt 1629 personer

The image shows a screenshot of a document from HelseDirektoratet. The main heading is "5. Koordinator og tverrfaglige team". Below it, there is a recommendation: "Kommuner bør ha tverrfaglige team med kompetanse om demens som del av sitt tilbud til personer med demens og deres pårørende". A yellow box highlights "Anbefaling - Sterk". The text continues: "Kommuner bør ha egne eller interkommunale tverrfaglige team som del av sitt tilbud til personer med demens og deres pårørende. Teamene omtales ofte som demenssamarbeidsteam/ demensteam. I noen kommuner er det ikke etablert fullstendige tverrfaglige team, men det er etablert tverrfaglige ressurspersoner med kompetanse om demens ivaretar de samme oppgavene." Another section states: "Kommuner og spesialisthelsetjeneste skal tilby koordinerte helse- og omsorgstjenester til personer med demens med behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester". A yellow box highlights "Anbefaling - Krav i lov eller forskrift". The text continues: "Kommuner og spesialisthelsetjeneste skal tilby koordinator til personer med behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester. Dette skal en individuell plan utarbeides." There are also sections for "Se Veileder om rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinerte tjenester" and "Se også Veileder om oppfølging av personer med demens". The document is titled "Praktisk informasjon" and "Begrunnelse". The HelseDirektoratet logo is visible, along with the text "E-læringskurs om koordinator, barnekoordinator og individuell plan." and a "Start kurs" button. A hand icon is pointing at the button.

Veiviser demens

- «Veiledningsmateriell» - ikke et «normerende produkt»
- Laget av Helsedirektoratet, Aldring og helse og Nasjonalforeningen for folkehelsen
- Utdyper føringer i demensretningslinjen – med forløpsperspektiv
- Gir tips og råd om gjennomføring, verktøy, organisering i kommunene mm.
- Omtaler også føringer fra flere kilder, som Pårørendeveilederen

Gode demensforløp

- Det er 191 kommuner som har ønsket å delta i prosjektene i regi av utviklingssentrene.
- Prosjektene har potensiale for å nå 71 % av alle med demens i landet.
- Kommunene har jobbet med:
  - Demensplaner og handlingsplaner
  - Systematikk, samarbeid og integrering
  - Tiltakspakke demens
  - Kompetansehevende tiltak
  - Tilgjengelige tjenester
  - Informasjon til befolkningen

Samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivillig sektor

- Kommunen kan ikke overlate pliktige tjenester til frivillig sektor. Frivillig sektor er et supplement
- Samtykke og brukermedvirkning må ivaretas, obs samtykkekompetanse og hvem som tar initiativ til aktiviteter
- Frivillige er ikke en del av tjenestene og kan ikke uten videre gis tilgang til taushetsbelagte opplysninger
- [Rundskriv om rettslige rammer](#) har vært på høring
- Påstand:
  - Det er nok av oppgaver for frivillige selv man holder seg innenfor rammene i lovverket

TryggEST - Helhetlig modell for håndtering av mistanke om vold og overgrep mot risikoutsatte voksne

- Kommunen skal ha særlig oppmerksomhet rettet mot at pasienter og brukere kan være utsatt for, eller kan stå i fare for å bli utsatt for, vold eller seksuelle overgrep. Kommunen skal legge til rette for at helse- og omsorgstjenesten blir i stand til å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep
- Ett nummer inn og behandling i TryggEst teamet
- Arbeidet med TryggEst ledes av Bufdir. Samarbeid med NAV, Helsedirektoratet, Politidirektoratet og Regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
- Helsedirektoratet har i oppdrag å delta i arbeidet med å videreutvikle TryggEst og legge til rette for at modellen innføres i flere kommuner
- Helsedirektoratet skal blant annet bidra til at det gjennom TryggEst iverksettes tiltak for å øke kompetansen om vold og overgrep mot risikoutsatte voksne i helse- og omsorgstjenesten
- Tilpasning av TryggEst til den samiske befolkningen
- Tilskudd til USHT i 2025
- [E-læring](#)
- [Casegeneratoren](#)

Casegenerator Om Casegeneratoren Ressurser TryggEst.no

Et praktisk verktøy for håndtering av vold.

Casegeneratoren bruker kunstig intelligens for å lage fiktive, men realistiske scenarier. Verktøyet hjelper deg og ditt team til å reflektere og utforske handlingsrommet i møte med voldssaker. Målet er å gjøre det enklere å samarbeide og finne rett tiltak til rett tid.

En person med... demens

utsettes for... økonomisk vold/utnyttelse

og... befinner seg i avhengighetsforhold og komplekse relasjoner

←

- LHBT+
- Samisk
- Etnisk minoritet
- NAV
- Frivillig organisasjon
- Sykehjem
- Politi

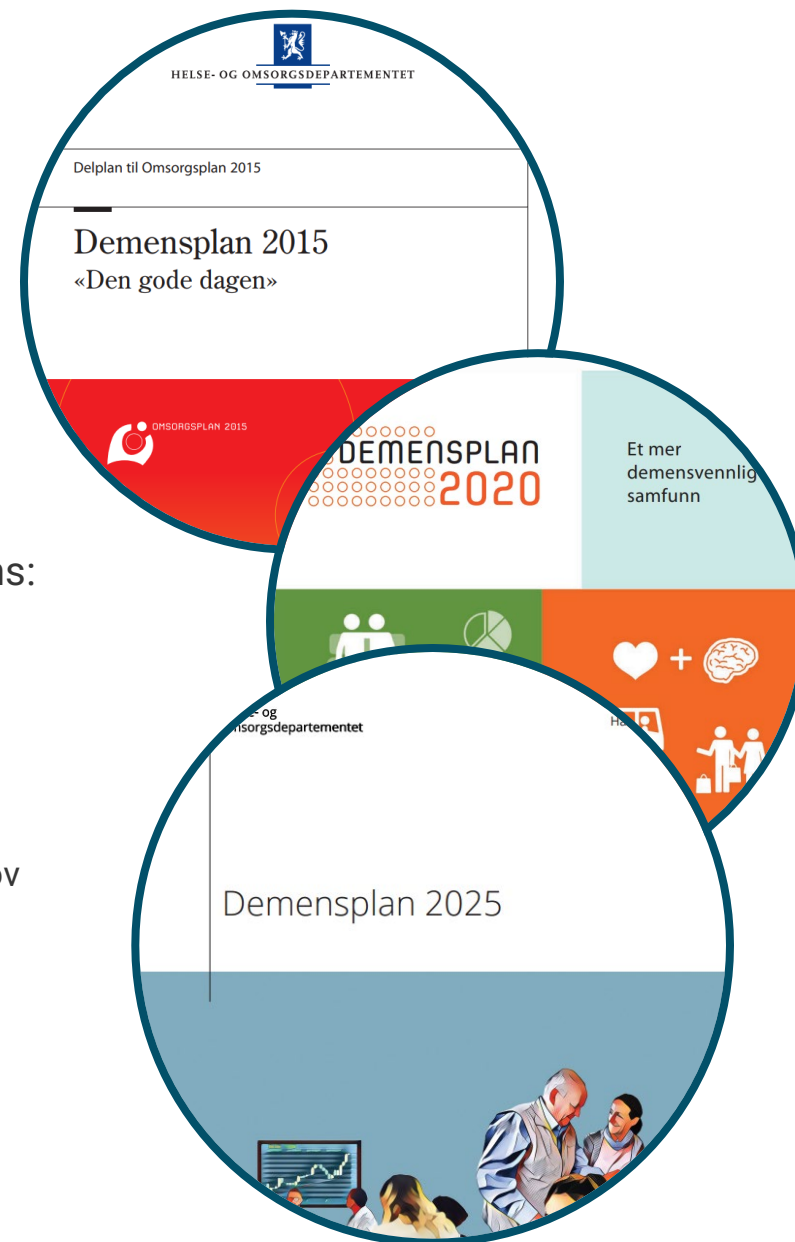
Generer en treningscase

Veien videre

—

De tre norske demensplanene

- Demensplan 2015: Noen sentrale enkelttiltak ble testet ut:
  - Demensomsorgens ABC
  - Dagaktivitetstilbud
  - Pårørendeskoler og samtalegrupper
- Demensplan 2020: Dypdykk i viktige faser i sykdomsforløpet til personer med demens:
  - Oppfølging etter diagnose
  - Tjenester til hjemmeboende med omfattende behov – i siste fase før heldøgntilbud
- Demensplan 2025: Etablere systemer og rutiner for helhetlige demensforløp i kommunene, jf. Veiviserdemens.no
  - Oppfølging etter diagnose og kontaktperson for alle
  - Tett oppfølging gjennom sykdomsforløpet pga. svake etterspørrere. Koordinator og IP v/ behov
  - Tilskudd til USHT for å bistå kommunene med å etablere planer, systemer og rutiner for gode demensforløp
- Vi vet mye om nøkkelfaktorer, men det tar tid å implementere systemer og tiltak i kommunene.

Oppdrag fra HOD

«Helsedirektoratet skal innen 15. november 2024 oppsummere og vurdere erfaringene med og resultatene av Demensplan 2025. Og på dette grunnlag fremme forslag til hvordan målene og tiltakene i planen bør følges opp etter endt planperiode.»

HelseDirektoratet